

Nr 50.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av vissa staten tillhöriga markområden; given Stockholms slott den 1 februari 1929.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Th. Borell.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 1 februari 1929.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, WOHLIN, BESKOW, LUNDBIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Departementschefen, statsrådet Borell anför:

1:o.

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t under rubriken »Utgifter för kapitalökning. Statens affärsverksamhet» vid punkten 8 framlagt förslag angående uppförande av en telefonstationsbyggnad å den telegrafverket tillhöriga tomten nr 10 i femte kvarteret Axevall i Göteborg. I anslutning till vad jag vid anmälan av detta anslagsäskande

Försäljning
av tomten
nr 10 i femte
kvarteret
Axevall i
Göteborg.

Bihang till riksdagens protokoll 1929. 1 saml. 40 häft. (Nr 50—51.) 241 29 1

anfört, hemställer jag nu att få underställa Kungl. Maj:t frågan om försäljning av den telegrafverket likaledes tillhöriga tomten nr 11 i samma kvarter.

År 1917 framlade telegrafstyrelsen, med hänsyn till den inträdda starka ökningen av antalet telefonabbonnenter i Göteborg, förslag om anordnande av vissa understationer för betjäning av särskilda stadsdelars abonnenter. Med anledning härav hemställde Kungl. Maj:t till 1918 års riksdag (Statsverksprop. Utgifter för kapitalökning, bil. 1 sid. 25), bland annat, om anvisande av medel till inköp för telegrafverkets räkning av tomten nr 1 i femte kvarteret av Göteborgs stads fjortonde rote samt för påbörjande av en telefonstationsbyggnad därstädes (den s. k. Vasastationen). Den till inköp ifrågasatta tomten, som var obebyggd, höll i areal ej mindre än 1,184.4 kvadratmeter. Då med dess förvärvande skulle följa skyldighet att uppföra en blivande byggnad till samma höjd som övriga byggnader i kvarteret och upptagande tomtens hela gatufasad, måste den tilltänkta byggnaden planeras avsevärt större än telefonstationens lokalbehov krävde. De för stationen icke erforderliga utrymmena ansågos emellertid kunna med fördel uthyras.

Riksdagen beviljade (skrivelse nr 434 p. 8) ett belopp av 74,900 kronor för inköp av tomten, men lät med frågan om anvisande av medel för nybyggnadens uppförande anstå. Den ifrågavarande tomten förvärvades sedermera för en köpeskilling av 74,870 kronor och tillträdde den 1 juli 1918.

Telegrafstyrelsen gjorde i samband med anslagsäskanden till 1919, 1920 och 1921 års riksdagar upprepade framställningar om anvisande av medel för Vasastationens påbörjande, vilka framställningar emellertid, huvudsakligen av statsfinansiella skäl, icke föranledde förslag i ämnet till riksdagen.

Sedan i samband med beslutad automatisering av telefonnätet i Göteborg frågan om Vasastationens uppförande åter blivit aktuell, framlade telegrafstyrelsen år 1927 ett förslag till nybyggnad å ifrågavarande tomt. Med hänsyn till nyssnämnda villkor i fråga om tomtens bebyggande avsåg detta förslag en tomtens hela gatulinje upptagande byggnad om fem å sex våningars höjd, inrymmande till en mindre del lokaler för telefonstationen och till större delen bostadslägenheter, avsedda till uthyrning. Vid den granskning, som förslaget underkastades i byggnadsstyrelsen, ifrågasattes emellertid, huruvida icke lämpligen ett utbyte av ifrågavarande tomt kunde ske mot en annan tomt av en storlek, som medgäve uppförande av en byggnad, vilken närmare motsvarade det föreliggande lokalbehovet. Vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t i samband med statsverkspropositionen till 1928 års riksdag fann också departementschefen det böra undersökas, om icke en mindre kostsam byggnad kunde åstadkommas för den planerade stationen och ansåg sig därför icke kunna föreslå framställning till riksdagen om anvisande av anslag för ändamålet.

I skrivelse den 13 november 1928 upptog telegrafstyrelsen åter frågan om uppförande av en byggnad för Vasastationen i Göteborg. Styrelsen framhöll därvid, att, då tomten ifråga förvärvades, bostadsförhållandena i Göteborg befunnit sig i ett bekymmersamt läge, icke minst beträffande telegrafverkets personal, varför det ansetts lämpligt att bereda lättnad i dessa förhållanden genom att inreda bostadslägenheter i de delar av den då föreslagna stationsbyggnaden, som icke behövde tagas i anspråk för telegrafverkets eget behov. Då emellertid bostadsmarknaden sedermera kommit i ett mera normalt läge, hade styrelsen icke längre behövt taga hänsyn till denna omständighet utan endast till behovet av lokal för telefonstationen. För att kunna erhålla en tomt av en storlek, som medgäve uppförandet av en byggnad, vilken närmare motsvarade detta behov, hade styrelsen funnit en uppdelning av den inköpta tomten vara den bästa lösningen. En sådan uppdelning hade

redan verkställt. De nya tomterna, benämnda nr 10 och 11 i femte kvarteret Axevall i stadsdelen Lorensberg, hölle i areal 342.4 respektive 842.0 kvadratmeter. Tomten nr 10 vore tillräcklig för telefonstationsbyggnaden. Tomten nr 11 bleve därmed icke erforderlig för telegrafverkets behov.

Telegrafstyrelsen har därför i samband med begäran om anslag för uppförande av en ny telefonstationsbyggnad i Göteborg hemställt, att tomten nr 11 i femte kvarteret Axevall därstädes finge försäljas.

Riksräkenskapsverket har i utlåtande den 14 januari 1929 förklarat sig icke hava något att erinra mot den ifrågasatta försäljningen. Vad beträffar dispositionen av den vid försäljningen inflytande köpeskillingen har riksräkenskapsverket ansett denna böra i första hand tagas i anspråk för den telefonstationsbyggnad, som vore avsedd att uppföras å tomten nr 10. Då emellertid åtgärder för försäljningen ännu icke vore vidtagna och då anslag för byggnadens påbörjande äskats av årets riksdag, syntes försäljningssumman böra avräknas å det anslag, som kunde komma att äskas för telefonstationsbyggnadens avslutande. Skulle försäljningen ej komma till stånd, förrän byggnaden uppförts, borde enligt riksräkenskapsverkets åsikt köpeskillingen inlevereras till riksgäldskontoret för att såsom återbetalning av lånemedel tillföras riksstaten.

Den telefonstationsbyggnad å tomten nr 10 i femte kvarteret Axevall i stadsdelen Lorensberg i Göteborg, till vars påbörjande anslag äskats av innevarande års riksdag, kommer att inrymma tillräckliga lokaler för den automatiska telefonstation för 10,000 abonnenter, som anses böra omedelbart anordnas, samt dessutom reservutrymmen — tillsvidare utnyttjade som bostäder — för mottagande av ytterligare 10,000 abonnenter. Därest berörda förslag vinner riksdagens bifall, blir den ifrågavarande understationens lokalbehov tillgodosett. Anledning att för telegrafverkets disposition behålla den bredvidliggande tomten nr 11 synes då icke förefinnas. Enligt vad införskaffade upplysningar giva vid handen, lärer denna tomt icke heller komma att erfordras för annat statsändamål. Vid sådant förhållande torde densamma böra avyttras. Något köpeanbud, som telegrafstyrelsen funnit godtagbart, föreligger visserligen icke; för att emellertid de tillfällen till ernående av gynnsamma försäljningsvillkor, som må erbjuda sig, skola kunna vederbörligen tillvaratagas, synes det önskvärt, att liksom i tidigare liknande fall Kungl. Maj:t erhåller möjlighet att besluta om tomtens försäljning utan att behöva underställa eventuellt anbud riksdagens prövning.

Departements-
chefen.

Vad frågan om dispositionen av den blivande köpeskillingen beträffar avsluter jag mig till riksräkenskapsverkets förslag. Därest försäljningen kommer till stånd innan slutanslag begärts för den nya telefonstationsbyggnaden, torde köpeskillingen böra användas till bestridande av kostnader för nybyggnaden och alltså kommande anslagsäskanden för detta ändamål minskas med motsvarande belopp; i annat fall torde medlen få inlevereras till riksgäldskontoret för att i sinom tid redovisas i riksstaten såsom återbetalade lånemedel.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

dels medgiva, att den telegrafverket tillhöriga tomten nr 11 i femte kvarteret Axevall i stadsdelen Lorensberg i Göteborg må försäljas under villkor, som av Kungl. Maj:t fastställas;

dels ock besluta, att de medel, som i anledning av försäljningen inflyta, skola disponeras i enlighet med de i statsrådsprotokollet angivna grunder.

2:o.

Försäljning
av tomterna
nr 6, 7, 8
och 9 i kvar-
teret nr XXII
Telegrafan i
Krylbo.

I skrivelse den 4 januari 1929 har telegrafstyrelsen gjort framställning angående försäljning av de telegrafverket tillhöriga tomterna nr 6, 7, 8 och 9 i kvarteret nr XXII Telegrafan i Krylbo.

Förslag om inköp av dessa tomter framlades av telegrafstyrelsen i skrivelse den 22 september 1916. Tomterna voro avsedda att bereda plats för en förrådsbyggnad för femte linjedistriktets distriktsförråd, som då inrymdes i en otillräcklig befunden förrådsbyggnad i Gävle och vilket ansågs böra flyttas till en centralt belägen ort inom distriktet. 1917 års riksdag medgav, att tomterna ifråga finge inköpas för en summa av 20,000 kronor och att å desamma finge uppföras en förrådsbyggnad för en beräknad kostnad av 65,000 kronor, samt anvisade till bestridande av dessa jämte andra utgifter ett anslag av 620,000 kronor att utgå av lånemedel. Tomterna, vilka i areal innehålla 6,566.1 kvadratmeter, inköptes också för en köpeskilling av 20,000 kronor och tillträdades den 1 oktober 1917.

Enligt vad telegrafstyrelsen nu meddelar, hava emellertid tomterna icke kommit till användning för det avsedda ändamålet. Styrelsen anför härom följande.

Det starka behov av ökade förrådsutrymmen, som påkallades av de under kristiden uppkomna förhållandena, hade snart visat tecken på avtagande. Vid tiden för tomternas tillträde den 1 oktober 1917 hade dessutom planer uppstått på ändrad omfattning av telegrafverkets distrikt, varom även förslag av Kungl. Maj:t framförts till 1919 års riksdag och av denna godkänts. Då enligt detta förslag Uppsala län skulle tillföras femte linjedistriktet, hade hos styrelsen uppstått tvekan om, huruvida Krylbo fortfarande kunde anses vara lämpligaste platsen för ett nytt distriktsförråd för femte linjedistriktet, och numera hade tanken på att dit förlägga ett distriktsförråd alldeles övergivits av styrelsen.

Gjorda fraktutredningar hade nämligen visat, att med linjedistriktets nya omfattning distriktsförrådet borde förläggas till Uppsala. Försök hade även gjorts att där finna lämplig tomt, men någon sådan hade ännu ej kunnat erhållas till skälig kostnad. Frågan hade därför tillsvidare så ordnats, att materialbehovet för södra delen av distriktet tillgodosåges från telegrafverkets huvudförråd i Älvsjö.

Telegrafstyrelsen meddelar vidare, att under de gångna åren upprepade försök gjorts att försälja tomterna i fråga, utan att likväl något antagligt anbud kunnat erhållas. Emellertid hade nu Krylbo konsumtionsförening anmält sig som spekulant, och efter det att styrelsen förvissat sig om att varken postverket eller statens järnvägar hade någon användning för områdena, hade styrelsen — under förbehåll att Kungl. Maj:ts godkännande

erhölles före den 1 juli 1929 — upprättat kontrakt med föreningen om tomternas försäljning för ett belopp av 10,000 kronor. Denna köpeskilling överensstämde med det numera gällande priset å likvärdiga tomter i Krylbo, vilket enligt vad som inhämtats av ordföranden i byggnadsnämnden i Krylbo skulle utgöra 1 krona 40 öre per kvadratmeter (motsvarande för de ifrågavarande tomterna med en areal av 6,566.1 kvadratmeter omkring 9,192 kronor).

Under åberopande av vad sålunda anförts har telegrafstyrelsen hemställt att få försälja ifrågavarande tomter jämte tillhörande gatumark för ett belopp av 10,000 kronor.

I sammanhang därmed har styrelsen — under hänvisning till förfarandet vid den av föregående års riksdag medgivna försäljningen av gamla centralposthuset i Göteborg (proposition nr 128, riksdagens skrivelser nr 108 och 377 sid. 5) — hemställt, att för täckande av skillnaden mellan tomternas bokförda värde, 20,000 kronor, och den nu bjudna köpeskillingen, 10,000 kronor, måtte få användas 10,000 kronor av telegrafverkets förnyelsefond, samt att sålunda i anledning av försäljningen till riksgäldskontoret måtte få inlevereras dels försäljningssumman, dels 10,000 kronor av förnyelsefundsmedel.

I anledning av detta förslag må i korthet erinras därom, att det gamla centralposthuset i Göteborg var bokfört till ett belopp av 599,300 kronor men försåldes för en summa av allenast 475,000 kronor. Ehuru byggnaden på sin tid bekostats av andra medel än lånemedel, ansågs av särskilda skäl dess avförande ur postverkets tillgångar böra medföra en motsvarande minskning av de av postverket disponerade lånemedlen. Detta skedde därigenom, att till riksgäldskontoret såsom återbetalade lånemedel inlevererades *dels* ett belopp av 475,000 kronor, motsvarande försäljningssumman, *dels ock* skillnaden mellan detta belopp och bokförda värdet eller 124,300 kronor, att utgå ur förnyelsefonden, till vilken för ifrågavarande fastighet avsättningar gjorts till minst denna summa. Berörda inleverering redovisades i riksstaten genom motsvarande höjning av den under rubriken »Lånemedel. I. Fasta lånemedel» upptagna inkomstposten »Återbetalningar».

Över telegrafstyrelsens framställning har *riksräkenskapsverket* avgivit utlåtande den 14 januari 1929. Riksräkenskapsverket har därvid framhållit, att den av telegrafstyrelsen gjorda jämförelsen med försäljningen av centralposthuset i Göteborg icke kunde tillämpas å förevarande fall. Det belopp å 124,300 kronor, som under innevarande budgetår toges i anspråk av postverkets förnyelsefond för återbetalning av viss del av i nya centralposthuset i Göteborg nedlagda lånemedel, hade nämligen tillgodoförts postverkets förnyelsefond, under det att avsättningarna till telegrafverkets förnyelsefond för tomterna i Krylbo efter vad ämbetsverket hade inhämtat endast belöpte sig till ett beräknat belopp av 1,400 kronor. Rätteligen borde därför enligt verkets mening den del av tomternas bokförda värde, som icke täcktes av försäljningssumman, bestridas av förnyelsefonden med 1,400 kronor, medan återstoden, 8,600 kronor, skulle bokföras såsom omkostnad för telegrafverket.

Med hänsyn till det ringa belopp, som vore ifråga, ansåge sig dock riksräkenskapsverket kunna tillstyrka det av telegrafstyrelsen föreslagna förföringssättet.

Departements-
chefen.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att de för uppförande av en förrådsbyggnad inköpta tomterna i Krylbo ej komma att tagas i anspråk för det avsedda ändamålet och att de ej torde bliva behöfliga för andra verks räkning. De torde därför böra försäljas. Vad beträffar den erbjudna köpeskillingen, torde densamma, ehuru endast utgörande hälften av den av statsverket på sin tid erlagda, likväl få godtagas med hänsyn till vad telegrafstyrelsen meddelat om nu å orten rådande prisförhållanden.

Då tomtköpet på sin tid gäldats med till telegrafverkets disposition ställda kapitalökningsanslag av lånemedel, torde vid tomternas avhändande summan av de i verket investerade lånemedlen böra minskas med tomternas bokförda värde, vilket överensstämmer med inköpspriset. I enlighet med telegrafstyrelsens av riksräkenskapsverket tillstyrkta förslag läser detta böra ske genom att till riksgäldskontoret såsom återbetalning av lånemedel inlevereras *dels* köpeskillingen å 10,000 kronor, *dels* ett lika stort belopp av telegrafverkets förnyelsefond. Ett sådant förfarande innebär visserligen, såsom riksräkenskapsverket påpekat, tagande i anspråk av förnyelsefondsmedel till större belopp än de för tomterna gjorda avsättningarna medgiva. Om så anses nödigt läser likväl detta kunna tillrättaläggas genom att vid fastställande av telegrafverkets kostnadsstat för nästkommande år ett belopp motsvarande merdispositionen eller alltså 8,600 kronor tillgodoföres förnyelsefonden utöver de regelmässiga avsättningarna.

Ifrågavarande återbetalning torde icke böra föranleda någon jämkning i det riksdagen förelagda förslaget till riksstat för nästkommande budgetår, utan torde medlen få jämte övriga under innevarande år skeende återbetalningar av lånemedel redovisas i riksstaten för budgetåret 1930/1931.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels medgiva, att de telegrafverket tillhöriga tomterna nr 6, 7, 8 och 9 i kvarteret nr XXII Telegrafan i Krylbo jämte tillhörande gatumark må försäljas för ett belopp av 10,000 kronor och under de villkor i övrigt, som av Kungl. Maj:t godkännas;

dels ock besluta, att köpeskillingen jämte ett belopp av 10,000 kronor av telegrafverkets förnyelsefond skall inlevereras till riksgäldskontoret på sätt i statsrådsprotokollet föreslagits.

3:o.

Försäljning
av ett från
tomten nr 14
i kvarteret
Norrtälje i
Stockholm
avstyckat
område.

I skrivelse den 20 april 1928 har byggnadsstyrelsen meddelat, att Stockholms stads fastighetsnämnd hos styrelsen gjort framställning om överlättelse till staden av ett för utläggning till gata i enlighet med av Kungl. Maj:t fastställd stadsplan erforderligt område om 48,8 kvadratmeter, vilket avstyckats från den kronan tillhöriga, till pensionsstyrelsens begagnande

upplåtna och under byggnadsstyrelsens vård stående fastigheten nr 14 i kvarteret Norrtälje i Stockholm.

Med anledning av denna framställning, har byggnadsstyrelsen anhållit om kammarkollegii yttrande i frågan.

Kammarkollegium påpekade i skrivelse till byggnadsstyrelsen den 1 februari 1928, att Stockholms stad ägde rätt att expropriationsvis förvärva det ifrågasvarande området och att ett förvärv i annan ordning förutsatte medgivande av riksdagen. Med anledning härav syntes anledning saknas att för detta speciella fall, allenast för att staden skulle undgå expropriationskostnaderna, vidtaga extraordinära åtgärder. I sak hade kollegium ingen erinran mot stadens förvärv av markområdet ifråga.

Kollegium överlämnade jämte sitt yttrande ett memorial i ärendet av kammaradvokatfiskalsämbetet, däruti anförts bland annat följande.

Då staden icke begagnat expropriationsvägen, vore att antaga, att staden av kostnadsskäl föranletts till den förevarande framställningen. Som det vore fråga om ett förhållandevis obetydligt område och kostnaderna för ett expropriationsförfarande enligt uppgift skulle belöpa sig till omkring 2,000 kronor, syntes skäl föreligga att söka åstadkomma en lösning av frågan utan användande av sådant förfarande.

Ersättningen för tomtdelen borde uppenbarligen utgå efter priset å tomtmark i trakten, vadan sålunda den omständigheten att tomtdelen, såsom enligt gällande stadsplan ingående i gata, icke finge till annat ändamål av kronan användas, ej borde föranleda till att ersättningen för tomtdelen sattes lägre än som eljest skulle bliva fallet.

Byggnadsstyrelsen har, enligt vad styrelsen i sin ovannämnda skrivelse anført, i likhet med kammaradvokatfiskalsämbetet funnit skäl föreligga att söka åstadkomma en lösning av frågan utan användande av expropriationsförfarandet. Styrelsen hade därför fört underhandlingar med Stockholms stads fastighetsnämnd rörande villkoren för en överenskommelse mellan kronan och staden rörande ifrågasvarande markupplåtelse. I anslutning härtill hade mellan styrelsen och fastighetsnämnden slutits ett preliminärt köpekontrakt av följande lydelse:

Mellan Kungl. byggnadsstyrelsen å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar, å ena, samt Stockholms stads fastighetsnämnd, å andra sidan, är upprättat följande

Köpekontrakt.

1:o.

Kronan försäljer härigenom till Stockholms stad det enligt byggnadsnämndens beslut den 6 oktober 1920 från tomten nr 14 i kvarteret Norrtälje för utläggning till Rimbogatan avstyckade, å här bilagda karta¹⁾ med blå färg angivna område med en areal av 48.8 kvm. för en köpeskillning av Tio-tusen (10,000) kronor.

2:o.

Området tillträdes den 1 augusti 1929, och skall köpeskillingen samma dag kontant betalas emot det att säljaren till staden avlämnar köpebrev å

¹⁾ Här utesluten.

det försålda området ävensom håller för staden tillgängliga de för områdets lagfarande nödiga åtkomsthandlingar jämte gällande designation samt bevis, att området ej besväras av inteckning.

3:o.

Staden betalar kostnaderna för lagfart å detta fång ävensom nödiga arealavmätningar i följd av överlåtelsen.

4:o.

Det skall åligga staden att i samband med områdets ordnande som gata till den nya gatulinjen inflytta de i gränsen mot Rimbogatan nu befintliga stängsel, ävensom att bekosta gatans framtida underhåll.

5:o.

Därest Kungl. Maj:t och riksdagen icke före den 1 juli 1929 godkänt detta kontrakt, har detsamma till alla delar förfallit.

Härav äro två lika lydande exemplar upprättade.

Stockholm den 20 april och 25 maj 1928.

För Kungl. Maj:t och kronan.

Dess Byggnadsstyrelse:

IVAR TENGBOM.

GEORG A. NILSSON.

På fastighetsnämndens vägnar:

HARRY SANDBERG.

M. Sellberg.

H. Öhman.

Bevittnas:

Karl W. Ericsson. Alice Hallberg.

Köpeskillingen, vid vars bestämmande hänsyn jämväl tagits till de av kammaradvokatfiskalsämbetet i detta avseende anförda synpunkterna, motsvarade ett pris av omkring 205 kronor per kvadratmeter, vilket med hänsyn till markens läge enligt byggnadsstyrelsens mening måste anses skäligt.

Då det varit angeläget för staden att redan före köpets avslutande kunna slutligt ordna ifrågavarande gatudel, hade byggnadsstyrelsen med fastighetsnämnden överenskommit, att staden finge för tiden den 1 augusti 1928—1 augusti 1929 för gatuändamål disponera området mot det att staden till kronan erlade ett belopp av 500 kronor, motsvarande 5 procent ränta å det försäljningsvärde, som åsatts området.

Under återopande av vad sålunda anförts har byggnadsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att det preliminära köpekontraktet måtte före den 1 juli 1929 vinna statsmakternas godkännande.

Riksräkenskapsverket har i utlåtande den 14 januari 1929 förklarar sig ej hava något att erinra mot ifrågavarande försäljning samt tillstyrkt, att köpeskillingen liksom den ovannämnda arrendeavgiften tillgodofördes inkomstiteln A III, Diverse inkomster.

Departements-
chefen.

Såsom i kammarkollegii yttrande i ärendet erinrats, har Stockholms stad möjlighet att genom expropriationsförfarande förvärva ifrågavarande Kronan tillhöriga, för utläggning till gata avsedda markområde. Denna omständighet

synes mig emellertid icke böra utgöra skäl för avvisande av stadens önskemål om en frivillig överenskommelse rörande området upplåtelse. De mellan byggnadsstyrelsen och fastighetsnämnden förberedelsevis överenskomna köpevillkoren synas mig godtagbara.

Det ärligen av riksdagen lämnade bemyndigandet för Kungl. Maj:t att utan riksdagens hörande medgiva avstående av kronan tillhörig mark för ändamål, för vars tillgodoseende expropriationsförfarande eljest är medgivet, har enligt uttrycklig föreskrift icke avseende å mark, som erfordras för i fastställd stadsplan upptagna gator m. m. För att den nu föreslagna markförsäljningen skall kunna komma till stånd erfordras alltså riksdagens särskilda medgivande.

Enligt vad jag inhämtat har ifrågavarande markupplåtelse icke något sammanhang med eller någon betydelse i avseende å de mellan staten och Stockholms stad pågående förhandlingarna i fråga om markdispositioner m. m.

Köpeskillingen för området, 10,000 kronor, ävensom den omförmälda avgiften å 500 kronor för områdets disponerande intill tiden för dess tillträdande torde i enlighet med riksräkenskapsverkets förslag böra tillgodoföras inkomstiteln »A, Egentliga statsinkomster: III, Diverse inkomster». Med hänsyn till de obetydliga belopp, det här gäller, läser emellertid någon jämkning av det riksdagen förelagda förslaget till riksstat icke böra ifrågasättas.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels godkänna det i statsrådsprotokollet intagna avtal angående försäljning av ett jämlikt byggnadsnämndens i Stockholm beslut den 6 oktober 1920 från tomten nr 14 i kvarteret Norrtälje för utläggning till Rimbogatan avstyckat område;

dels ock besluta, att de medel, som i anledning av områdets upplåtelse inflyta, skola disponeras i enlighet med de i statsrådsprotokollet angivna grunder.

4:o.

År 1808 förvärvade Kungl. Maj:t och Kronan genom köp den s. k. kungskällaren »jämte tillhörande stuvuplats» i Utmelands by i Mora socken, d. v. s. den källare, där Gustav Vasa enligt sägnen dolts undan danskarnas förföljelser.

För utvidgande av området kring kungskällaren inköpte sedermera »Bestyrelsen för upprättande av ett monument åt Gustav Vasa i Dalarna» år 1859 *dels* av gårdsmeden Johan Forsberg och Lisbeth Forsberg deras jordegendom i Utmeland, utgörande i areal 25.6 kappland och i reducerat tal 13.316 kappland eller 161.814 grader under nr 29, litt. Ba, jämte därtill hörande skifte i byns samfällda, då ännu odelade skog, *dels ock* av änkan Bogg Carin Matsdotter m. fl. ett markområde om 13.96 kappland avsett till utfartsväg. Genom nämnda bestyrelses försorg uppfördes vidare för insam-

Försäljning av vissa till området för Gustav Vasamonumentet vid Utmeland hörande skogsskiften.

lade medel ett monument över kungskällaren samt en byggnad, avsedd att tjäna som bostad åt en tillsyningsman. Sedan monumentet färdigstälts, hemställde nyssnämnda bestyrelse, att monumentet med tillhörigheter, däribland de inköpta markområdena, måtte av Kronan som dess egendom övertagas, ävensom att ett bestämt årligt anslag av allmänna medel måtte anvisas för anordningarnas vård och underhåll.

Genom brev den 14 oktober 1862 medgav Kungl. Maj:t, att ifrågakvarande jordlotter med därå befintliga byggnader jämte tillhörigheter finge från och med år 1863 övertagas av Kronan och ställas under överintendentensämbetets överinseende för att i likhet med övriga ämbetets förvaltning tillhörande Kronans egendomar utom Stockholm underhållas av statsanslaget för byggnader och reparationer i landsorterna. Tillika hemställde Kungl. Maj:t i proposition den 24 oktober 1862, nr 20, att riksdagen måtte bevilja en ökning i nämnda anslag med 475 riksdaler riksmünt, motsvarande den beräknade årliga kostnaden för monumentets vård och underhåll. Denna framställning bifölls av riksdagen.

Monumentet har alltsedan dess stått under överintendentensämbetets — numera byggnadsstyrelsens — förvaltning; vården och underhållet bestridas av anslaget till byggnader och reparationer.

Enligt en av lantmäteristyrelsen den 13 juni 1924 avgiven utredning skulle den ursprungliga, år 1808 inköpta monumentsplatsen ävensom det av förenämnda bestyrelse för vägändamål inköpta jordområdet hava ansetts såsom från respektive hemman avsondrade lägenheter. Däremot hade det från Utmeland litt. Ba förvärvade området om 13.315 kappland reducerad jord, motsvarande inägorna till fastigheten Utmeland sub nr 29 litt. Ba om 14.123 kappland reducerad jord, ansetts som hemmansdel och vid verkställda delningar av skogsmark i Utmelands by erhållit anpart i skog efter sitt jordtal.

För denna fastighet hade sålunda enligt lantmäteristyrelsens uppgifter utbrutits

dels, vid år 1900 förrättad delning av vissa hem-, fäbod- och utskogar, följande fem skiften nämligen

1) hemskogskiftet vid byn.....	om 3.94	hektar
2) » » Amberg	» 2.24	»
3) västra fäbodskogskiftet vid Gruvan	» 14.46	»
4) östra » » »	» 0.816	»
5) utskogsskiftet vid Södra Garberg	» 5.42	»

eller tillhopa 26.876 hektar,

dels ock, vid åren 1908—1920 verkställd delning av vissa utskogar, följande två skiften nämligen:

1) skiftet vid Suggfäbodarna.....	om 6.169	hektar
2) » » Ulvsjön	» 12.65	»

eller tillhopa 18.819 hektar.

Samtliga sju skogsskiften innehöller en areal av 45.695 hektar, varav 42.095 hektar avrösningsjord och 3.6 hektar impediment.

Enligt lantmäteristyrelsen skulle därmed samtliga Kungl. Maj:ts och Kronan för Vasamonumentet i Utmeland tillhöriga skogsplotter vara lagligen utbrutna.

I jordregistret för Mora socken, som förklarats upplagt den 30 oktober 1928, har hemmansdelen 13.315 kappland reducerad jord av Utmeland sub nr 29 litt. Ba upptagits under beteckningen Utmeland 70².

I skrivelse den 9 februari 1926 underställde *byggnadsstyrelsen* Kungl. Maj:ts prövning frågan om sättet för förvaltningen av de utbrutna skogsskiftena. Styrelsen framhöll därvid, att styrelsen saknade lämpligt organ för omhändertagande av skiftena samt anslöt sig till ett av domänstyrelsen i yttrande till byggnadsstyrelsen gjort uttalande, att skogsskiftena borde ställas under domänverkets omedelbara vård och förvaltning, därvid skogsavkastningen i första hand borde disponeras för skogens indelning, skötsel och bevakning samt överskottet fonderas för underhåll av monumentet och därtill hörande byggnader och plantering m. m.

Fråga om skogsskiftenas försäljning.

Över denna framställning avgav *statskontoret* utlåtande den 10 april 1926 och ifrågasatte därvid lämpligheten av den föreslagna anordningen. Med hänsyn till de särskilda skiftenas ringa areal och oformliga ägofigurer syntes knappast, framhöll ämbetsverket, någon ekonomisk skogshushållning å desamma kunna ifrågakomma. Skogsskiftena borde i stället försälas.

Med anledning av vad statskontoret sålunda anfört avgav *byggnadsstyrelsen* utlåtande den 4 maj 1926, därvid styrelsen förklarade sig icke hava något att erinra mot en försäljning, om det skulle visa sig, att denna vore till fördel för statsverket.

Domänstyrelsen anslöt sig i utlåtande den 5 april 1927 till de av statskontoret uttalade synpunkterna rörande lämpligheten att försälja skiftena.

Genom beslut den 6 maj 1927 förordnade *Kungl. Maj:ts*, att ifrågavarande skogsmarksskiften tillsvidare skulle stå under domänverkets omedelbara vård och förvaltning, därvid skogsavkastningen i första hand skulle disponeras för skogens indelning, skötsel och bevakning och överskottet tillgodoföras sjätte huvudtitelns reservationsanslag för byggnader och reparationer; och ålades därjämte domänstyrelsen att låta verkställa saluvärdering av skogsskiftena samt därefter till Kungl. Maj:ts inkomma med förslag till försäljning av desamma.

I skrivelse den 12 juli 1928 har *domänstyrelsen* till åtlydnad härav framlagt en utredning rörande ifrågavarande skogsskiftens beskaffenhet och värde. Ur denna utredning må meddelas följande uppgifter:

Skiftets beteckning	Areal ¹⁾ hektar	Därav skogs- bärande mark hektar	Skogens beskaffenhet	Virkes- förråd kbm.	Värde kr.
I Hemskogen vid byn	3.53	3.45	Äldre tallskog.	286	900
II " " Amberg..	2.24	1.73	Tall 40 %, gran 60 % i olikåldriga bestånd.	91	225
III Västra skiftet vid Gruvan	14.35	12.29	Övervägande tallskog i likåldriga bestånd.	998	2,600
IV Östra " " "	0.77	0.77	Gammal, väl sluten tall- skog.	119	525
V Utskogen vid Södra Gar- berg	5.42	2.43	Övervägande gran av olika åldrar.	201	600
VI Utskogen vid Suggfäbo- darna	6.169	5.30	Huvudsakligen yngre tallskog.	174	230
VII Utskogen vid Sexån (Ulv- sjön)	12.65	10.17	Övervägande gammal skog i olikåldriga bestånd; tall 40 % gran 60 %.	560	1,150
Summa	45.129	36.14	—	2,429	6,230

Domänstyrelsen har i anlutning till de sålunda meddelade uppgifterna hemställt, att ifrågavarande sju skogsskiften måtte få avstyckas stamfastigheten och vart för sig försäljas å offentlig auktion till den högstbjudande med tillträdesrätt vid köpets avslutande.

Byggnadsstyrelsen har i utlåtande den 12 januari 1929 tillstyrkt bifall till domänstyrelsens framställning och justitiekanslersämbetet har i utlåtande den 18 januari 1929 uttalat, att ämbetet ansåge sig icke böra avstyrka försäljning av skogsskiftena.

I fråga om sättet för disposition av de medel, som komme att inflyta vid en försäljning, föreslog statskontoret i sitt förut omförmälda utlåtande den 10 april 1926, att dessa fonderades, därest de komme att uppgå till något mera avsevärt belopp, men i annat fall såsom särskilda uppbördsmedel tillgodofördes sjätte huvudtitelns reservationsanslag för byggnader och reparationer.

Byggnadsstyrelsen har i sitt nyssnämnda utlåtande den 12 januari 1929 med hänsyn till skogsskiftenas jämförelsevis ringa värde funnit det mest lämpligt, att försäljningsmedlen tillfördes det till styrelsens förfogande stående anslaget till byggnader och reparationer. Fondering av köpeskillingen syntes enligt styrelsens mening så mycket mindre erforderlig, som statsverket åtagit sig den framtida vården av monumentet. Skulle emellertid medlen fonderas, syntes fonden böra förvaltas av statskontoret och avkastningen tillställas byggnadsstyrelsen att användas som bidrag till monumentets vård och underhåll. De årliga kostnaderna härför, vilka bestredes från ovan-nämnda anslag, uppginge för närvarande till omkring 800 kronor.

¹⁾ Frånräknat inom skiftena belägna främmande ägor, omkring 0.57 hektar.

Justitiekanslersämbetet har i förevarande avseende anført, att köpeskillingen, liksom eljest plögade ske, då donerad fast egendom förvandlades i penningkapital, borde fonderas. Ämbetet ville därjämte ifrågasätta, att i sådant fall avkastningen tills vidare skulle läggas till fondens kapital, så att detta framdeles kunde lämna tillgång till bestridande av eventuellt erforderlig större utgift för minnesmärkets räkning.

Ifrågavarande sju skogsskiften, vilka vid delning av skogsmark inom Utmelands by tillagts en till statsverket i samband med Utmelandsmonumentets tillblivelse såsom gåva överlämnad fastighet, äro var för sig av obetydlig omfattning, utgöras av långa smala ägofigurer och ligga spridda inom ett stort område. De kunna sålunda i statens hand näppeligen bliva föremål för någon rationell och lönande skogshushållning. Skogsskiftena torde alltså böra försäljas.

Då ifrågavarande markområden tillfallit kronan genom donation, torde, såsom justitiekanslersämbetet föreslagit, försäljningsmedlen enligt i dylika fall gängse praxis böra fonderas, varvid med hänsyn till kapitalbeloppets jämförelsevis ringa storlek avkastningen tillsvidare torde få läggas till kapitalet för att, sedan detta i erforderlig grad tillvuxit, enligt Kungl. Maj:ts bestämmande användas för lämpligt, monumentet avseende ändamål. Förvaltningen av fonden torde böra uppdragas åt statskontoret.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels medgiva, att sju till hemmansdelen Utmeland 70² om 13.315 kappland reducerad jord i Mora socken av Kopparbergs län hörande skogsskiften må, under de villkor Kungl. Maj:t fastställer, vart för sig å offentlig auktion försäljas till den högstbjudande;

dels ock besluta, att de i anledning av försäljningen inflytande medlen skola disponeras i enlighet med de i statsrådsprotokollet angivna grunder.

Till vad departementschefen under punkterna 1:o—4:o hemställt, vari statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Fredric Hawerman.

Departements-
chefen.

